

सनातन सत्य

ॐ श्री साईराम

आजचा विषय आहे सनातन सत्य. साई वाङ्मयाच्या आधारे, ह्या विषयावरील माझे काही विचार मी तुमच्यासमोर मांडतो. दैनंदिन जीवनात, आपण आपला देह म्हणजे आपले घर आहे असे मानतो. देह आपले निवासस्थान आहे. हे आपले घर आहे असे समजतो. परंतु आपण जर असा विचार करत असू तर तो चुकीचा आहे. देह म्हणजे माझे घर नाही, निवासस्थान नाही. देह म्हणजे एखाद्या सुट्टीच्या विश्रामगृहासारखे, धर्मशाळेसारखे वा हॉटेलसारखे आहे. ते कायमचे निवासस्थान नाही. माझ्यामध्ये असणारे दिव्यत्व हेच माझे कायमचे निवासस्थान आहे. म्हणून दिव्यत्व माझे घर आहे. दिव्यत्व माझे उत्पत्तीस्थान आहे, जन्मस्थान आहे.

मी ज्या तात्पुरत्या घरामध्ये राहतो ती केवळ तात्पुरती आहेत. म्हणून ह्यावर मी माझ्या देहामधून बनवले की हा देह म्हणजे माझं घर आहे असा विचार करणे ही चुकीची कल्पना आहे. मी म्हणजे देह नाही हे त्रिवार सत्य आहे. देह म्हणजे केवळ सुट्टीचे विश्रामस्थान आहे. म्हणून स्वामींनी दिलेल्या एका वासंतिक संदेशामध्ये, आदि शंकराचार्यांचे भज गोविंदम् श्लोक तेलुगुमध्ये भाषांतर करून सांगितले. एका श्रोकाने स्वामींनी सांगितले, “आपण तळ्यांमध्ये व सरोवरांमध्ये कमळाची रोपं पाहतो. आपण कमळाच्या पानांवर चमचमणारे, तळपणारे पाण्याचे छोटे छोटे थेंब पाहतो. परंतु ते जलबिंदू क्षणभंगुर असतात. ते कधीही खाली पडू शकतात म्हणून बाबा म्हणतात, देह पाण्याच्या बुडबुड्यासारखा असतो मग तो तुमचे घर कसं असू शकेल. नाही! पुढे भगवान म्हणाले, देह हा गोरदेज कपाटासारखा आहे, त्याला मूल्य नाही. जसं तुम्ही कपाटामध्ये मौल्यवान वस्तू व दागदागिने ठेवता. ह्या देहरूपी कपाटामध्ये, काय ठेवले आहे? आत्मा – तुमच्यामधील दिव्यत्व. जर देह एक लाकडाची तिजोरी असेल तर तुमच्यामध्ये असणारा आत्मा, चैतन्य, दिव्यत्व मौल्यवान दागदागिने आहे, असं भगवान म्हणतात. प्रथम आपण ही गोष्ट जाणून घेणे जरूरीचे आहे की देह हा पाण्याचा बुडबुडा आहे. मी देह नाही, तथापि सनातन सत्य आहे आणि त्या परिस्थितीत आपले धर्मग्रंथ आपल्याला कसे सहाय्य करतात. आपल्या गुरूंचे त्यामध्ये काय योगदान आहे. आपले गुरू आणि धर्मग्रंथ आपल्याला आपल्या उत्पत्तीस्थानाविषयी सांगतात. ह्या देहाची तुमच्यावर मालकी नाही. तुमच्या अंतर्द्वारांनी असणाऱ्या दिव्यत्वाची तुमच्यावर मालकी आहे. असं धर्मग्रंथ आणि गुरू सांगतात. एक साधं उदाहरण पाहा. समजा, तुम्ही ऑस्ट्रेलिया, अमेरिका वा अन्य परदेशात गेलात आणि दशकानुदशकं तेथेच राहिलात आणि जणूकाही तुम्ही त्याच देशातील आहात अशा तऱ्हेने तेथील लोकांमध्ये मिसळून गेलात. पण अचानक तुमची तुमच्या गावातील एखाद्या व्यक्तीशी भेट झाली. भारतातील एक व्यक्ती तुमच्या समोर आली आणि तुमच्याशी हिंदी, तमिळ, तेलगु वा अन्य जी मातृभाषा असेल त्या भाषेत बोलू लागली. तुमच्या मातृभाषेत बोलू लागली तर तुमच्या आनंदाला सीमा राहत नाही. तुमचे मन आनंदाने नाचू लागते. तुम्ही मातृभाषेत बोलण्याचा प्रयत्न करता. तुम्ही परदेशात असल्याचेही विसरता. तुम्ही परदेशी भाषाही विसरता. तुम्ही त्याच्याशी मातृभाषेत संवाद करता. त्याचप्रमाणे जेव्हा आपल्याला आपल्यामधील दिव्यत्वाचा बोध होतो तेव्हा ते एक वेगळ्याच स्तरावरील आकलन असते जे आपल्याला, देह हे एक सुट्टीचे विश्रामस्थान आहे, माझे घर नाही हे ज्ञात करून देते. हे सत्य आहे आणि अजून एक मुद्दा आहे --- देह पृथ्वीतत्त्वापासून बनला आहे तर माझ्यामध्ये

असणारा आत्मा, चैतन्य हे आकाशतत्त्व आहे. म्हणजेच माझ्यामध्ये दिव्यत्व म्हणजेच आकाशतत्त्व आहे. तर देह हा केवळ पृथ्वीतत्त्वापासून बनला आहे. आकाश आणि पृथ्वी ह्यांचा कधी संयोग होतो का? नाही ते शक्य नाही. परंतु खूप दूर अंतरावरून आपल्याला त्यांचा संयोग झाल्यासारखे दिसते. ते केवळ मृगजळ आहे, आभास आहे. पृथ्वी आणि आकाश ह्यांचा संयोग झाल्याचे आभासी दृश्य क्षितीज दर्शवते. त्यांचा कधीही संयोग होत नाही. कारण जीवात्मा देहामध्ये कधीही विलीन होऊ शकत नाही. आत्मा वा चैतन्य देहामध्ये एकरूप होऊ शकत नाही, त्याच्याशी एकत्व पावू शकत नाही आणि म्हणून स्वामी म्हणतात की तुम्ही देह नाही.

पुढे गुरू म्हणतात,

जर तुम्हाला दिव्यत्वाचा बोध झाला असेल तर बाकीच्या गोष्टींचे तुम्हाला यथार्थ ज्ञान असते.

जर दिव्यत्वाचं ज्ञान नसेल - धर्मग्रंथामधून वा तुमच्या गुरूंनी तुम्हाला दिव्यत्वाविषयी ज्ञान दिलं नसेल तर तुम्हाला अन्य काहीही ज्ञात होऊ शकणार नाही.

जे तुम्हाला असं ज्ञान देतात, ज्यामुळे तुम्हाला सर्व ज्ञात होते तेच खरे सद्गुरू होय असे भगवान म्हणतात आणि तेच उघड सत्य आहे, सनातन सत्य आहे. गुरूंच्या शिकवणीमुळे काय घडते? गुरूंच्या शिकवणुकीमुळे ढग विखुरतात. जसे आकाशात अचानक ढग गर्दी करतात तेव्हा तुम्हाला सूर्याचे वा चंद्राचे दर्शन होत नाही. कारण आकाशामध्ये सर्वत्र ढग पसरलेले असतात आणि ते विखुरले जात नाहीत तोपर्यंत सूर्याचे वा चंद्राचे दर्शन होऊ शकत नाही. त्याचप्रमाणे आपल्यामध्येही ढगांनी गर्दी केलेली आहे. ते प्रथम हटवायला हवेत, दूर करायला हवेत हे आता सर्वात महत्त्वाचे आहे.

आता असा प्रश्न मनात येऊ शकतो की हे ढग आहेत कशाचे?

आपल्या सवयींचे ढग. असं म्हणतात की जुन्या सवयी मोडणं खूप अवघड जातं. आपल्या अनेक सवयी गतकाळातील असतात. जुन्या सवयी अत्यंत कठीण असतात. एवढंच नव्हे तर अंधाराचे व अज्ञानाचे हे ढग खूप प्राचीन असतात आणि ते सर्व कृष्णमेघ, अज्ञानाचे दाट मेघ आपण जन्मानुजन्म, शतकानुशतकं गोळा करत असतो. जेव्हा हे ढग असात तेव्हा प्रकाश किरणं तुमच्यापर्यंत पोहचू शकत नाहीत आणि ते ढग विखुरल्यावर प्रकाश किरणांचे आगमन होते. तुम्हाला उत्साह वाटू लागतो. सर्वत्र नवचैतन्य जाणवू लागते. तथापि हेसुद्धा एक वास्तव आहे, की आपल्याला आपल्या गुरूंनी जे सांगितलेलं असतं त्यावर आपण विश्वास ठेवत नाही. असं स्वतः बाबांनी म्हटले आहे.

जरी मी तुम्हाला उघडपणे सांगितले तरी तुम्ही ऐकत नाही.

कारण तुमचे कान अगोदरच परनिंदा, अफवा आणि व्यर्थ बडबड ह्यांनी भरलेले आहेत. आपण भगवानांची शिकवण ऐकत नाही.

असे लोक मला कधी जाणू शकतात का?

तुम्ही बुद्धिमान आहात, त्याचा काय उपयोग? तुमच्या बुद्धीचा काहीही उपयोग नाही. म्हणून आपण भगवान बाबांच्या शिकवणुकीचे पालन करायला शिकले पाहिजे आणि त्याचे श्रवण केले पाहिजे आणि त्यावर लक्ष केंद्रित केले पाहिजे. असे केल्याने काय होईल? आपल्यामधील सवयी आणि अज्ञान ह्यांचे ढग दूर होतील. त्यानंतर काय घडेल? मी आणि माझे नाहीसे होईल. तुम्ही 'मी तो आहे', 'मी तो आहे' असे म्हणू नका, दुसरं काही नसून अहंकार आहे. हे माझं आहे, ते माझं आहे, हेसुद्धा जातं. अहंकार, मीपणा, ममकार, माझं.

एकदा का ढग दूर झाले की दोन्ही नाहीसे होते. हा 'मी' म्हणजे काय आहे? हे एका बाजूला छापा आणि दुसऱ्या बाजूला काटा असणाऱ्या नाण्यासारखे आहे. बाह्य 'मी' आणि आंतरिक 'मी'. बाह्य 'मी' असा दावा करतो की हे माझं नाव आहे. ही माझी जागा आहे. हा माझा व्यवसाय आहे. माझा हुदा आहे. मी अमुक अमुक आहे. हा बाह्य 'मी' आहे. परंतु अंतरिक 'मी' सर्वांमध्ये एकच आहे. तो 'मी' म्हणजेच तुमचा आत्मा, चैतन्य. जेव्हा ढग नाहीसे होतात तेव्हा बाह्य 'मी' आणि माझे हेसुद्धा लुप्त होते आणि तुम्ही आंतरिक 'मी'ची दिव्यत्वाची अनुभूती घेऊ लागता. जेव्हा तुमची दिव्यत्वाशी ओळख पटते तेव्हा तुम्हाला निश्चितपणे तुम्ही दिव्य आहात ह्याचा बोध होतो.

अहं ब्रह्मास्मि

मी परमेश्वर आहे, मी ब्रह्म आहे. ही भावना प्रबल होते आणि त्यानंतर जे घडते त्याचे स्वामी स्पष्टीकरण देतात -

मनाचा उद्भव आत्मा वा आपल्या चैतन्यामधून झाला आहे. वास्तविक ह्याचे भान आपल्याला असायला हवे. म्हणून हेच आपल्या मनाचे जन्मस्थान आहे आणि मनासह विवेक म्हणजे बुद्धी. एखादा प्रतिसाद स्पंदनक्रिया वा कंपन दर्शविणारे मन म्हणजे चित्त आणि आपल्याला बाह्य जगाशी ओळख करून देणारी मीपणाची भावना म्हणजे अहंकार. अशाप्रकारे मन, बुद्धी, भावना आणि अहंकार हे सर्व आत्म्यामधून, चैतन्यामधून जन्मले आहे.

त्यांचा जन्म आत्म्यामधून होतो. आत्मा हे त्यांचे जन्मस्थान आहे; तेथे त्यांचा विकास होतो आणि अखेरीस आत्म्यामध्ये त्यांचा लय होतो. आत्म्यामधून उद्भव आणि परत आत्म्यामध्ये लय.

आत्मविचारणा केल्यानंतर तुमच्या लक्षात येईल की आपला आत्मा, आपले चैतन्य म्हणजे शिव आहे!

तो आत्मा अत्यंत पवित्र आहे. तुम्ही स्वतःला तुमच्या खऱ्या स्वरूपाचे स्मरण करून घ्या आणि भगवान बाबांनी म्हटलेला 'सनातन सत्य' हा शब्द कधीही विसरू नका.

ज्या लोकांना ह्या सत्याचा पूर्ण बोध झाला आहे ते मौन बाळगतात. निःस्तब्ध राहतात कारण निःस्तब्ध अवस्थेतच तुम्ही त्या आत्म्याची अनुभूती घेऊ शकता. कोलाहलामध्ये व निश्चितपणे हे शक्य नाही.

म्हणून निःस्तब्धता ही अशा लोकांसाठी आहे, जे जाणतात. कारण आत्म्याची ही अवस्था शब्दबद्ध करता येत नाही वा कोणत्याही भाषेत सांगता येत नाही, अशक्य आहे. ते कसं जाणून घ्यायचं हा आत्मा वा चैतन्य शाश्वत आहे, सनातन आहे? साधं उदाहरण घेऊ.

देह जन्मतो. हो! आणि देहाचे अस्तित्व आहे. मृत्युनंतर देह नाहीसा होतो. जेव्हा घर पाडतात तेव्हा त्याचे अस्तित्व मिटते. म्हणून जे अस्तित्वात असते आणि कालांतराने नाहीसे होते तो आत्मा वा चैतन्य कसं असेल कारण आत्मा शाश्वत आहे, सनातन आहे, नित्य आहे. म्हणून आपण सदैव हे स्मरणात ठेवले पाहिजे की जो नित्य आहे, सनातन आहे तोच आत्मा वा चैतन्य होय. हे थोडंसं आकाशासारखं आहे जे कायमस्वरूपी आहे, ढग मात्र दिसतात आणि नाहीसे होतात. म्हणून असं म्हटलं जातं की ज्ञान शांत असतं. ज्ञान आणि आत्म्याची अनुभूती शब्दातीत आहे.

नकारात्मक सिद्धान्तानुसार वा नेति सिद्धान्तानुसार तुम्ही असं म्हणू शकता की हा परमेश्वर नाही. तो परमेश्वर नाही. तुम्ही नेति म्हणून ते नाकारू शकता परंतु ते काय आहे ते तुम्ही सांगू शकत नाही.

दिव्यत्व काय आहे हे तुम्ही सांगू शकत नाही.

ते ज्ञान अनंत आहे, सनातन सत्य आहे.

ते शाश्वत सत्य, अनंत सत्य, ते ज्ञान ब्रह्म म्हणजेच आत्मा आहे. ज्याचे शब्दांमध्ये वर्णन करता येत नाही. असं भगवानांनी म्हटलं आहे आणि आता ह्या उदाहरणामधून आपण दुसरं शाश्वत सत्य जाणून घेतलं पाहिजे. ह्या आत्म्यास चैतन्यास वा जाणिवेस आपण केवळ ध्यान प्रक्रियेद्वारे जाणू शकतो. आपण ध्यान का करू शकत नाही कारण आपल्या इच्छा आड येतात. जोपर्यंत तुम्ही इच्छांचा त्याग करत नाही तोपर्यंत ध्यान करणे शक्य होत नाही. तुम्ही कदाचित तुमच्या इच्छांवर ध्यान कराल परंतु इच्छांवर ध्यान करणे निरर्थक आहे कारण इच्छा भविष्याशी संबंधित असतात. इच्छांची पूर्ती व्हावी लागते. जेव्हा हे ध्यान तुमच्या मनामध्ये अग्रस्थानी असते, तुमच्या इच्छाही तेथे असतात तेव्हा ध्यान होऊ शकत नाही. का? कारण जेव्हा तुमची इच्छा तेथे असते ती तुम्हाला लोभाकडे घेऊन जाते. मला हे हवं, मला ते हवं, मला अजून हवं हा लोभ आहे. अशा प्रकारच्या सर्व इच्छा आणि लोभ असेल तर मनाची समतोल वृत्ती वा समत्व असू शकत नाही. मन कधीही शांत राहाणार नाही. म्हणून खरं ध्यान, मनाचे समतोलत्व, स्थैर्य, दृढता आणि मनाची स्थिरता व शांती असेल कारण तो सुख-दुःख समान मानत असेल. त्याचं कोणत्याही गोष्टीस प्राधान्य नसेल, पसंती-नापसंती नसेल. तो प्रवाहाबरोबर वाहत जाईल. जर नदीच्या वाहत्या प्रवाहात एखादी काटकी टाकली तर काय होते? तर ती काटकी त्या प्रवाहाप्रमाणे तरंगत जाते. त्याचप्रमाणे ध्याता जीवनप्रवाह जसा वाहिल त्याचप्रमाणे जाण्याचे स्वीकारतो. तो कधीही प्रवाहाविरुद्ध जाण्यासाठी संघर्ष करत नाही. हे आपण समजून घेतले पाहिजे.

जेव्हा आपण उन्मनी अवस्थेप्रत पोहाचेतो तेव्हा इच्छांच्या पलीकडे, मागण्यांच्या पलीकडे, मनाच्या समतोल अवस्थेमध्ये अशा प्रकारचे ध्यान शक्य आहे. जेव्हा मन निर्विचारी असेल, अनासक्त असेल, निरिच्छ असेल तेव्हाच ध्यान शक्य आहे. आपल्या मनामध्ये उत्कंठा वा कोणत्याही प्रकारचा ताण नसावा. कारण आपल्याला असे लोकही माहित आहेत जे नेहमी ध्यानानंतरच्या परिणामांविषयी उत्सुक असतात. आपल्याला कोणते परिणाम अपेक्षित आहेत? ह्याचा अर्थ परिणामाच्या अपेक्षेने केलेले ध्यान आहे. तुम्हाला जर ध्यानानंतर अपेक्षित परिणाम प्राप्त झाले नाहीत तर ह्याचा तुमच्या मनावर ताण असतो म्हणून ध्यान करणाऱ्याने हा ताण आणि उत्कंठा ह्या दोन्हीचा त्वरित त्याग केला पाहिजे. ह्या ध्यानानामधून काय साध्य होते? आपल्याला आपल्या अंतरातील साक्षीची अनुभूती घेता येते. हा साक्षी म्हणजेच आत्मा, चैतन्य वा जाणीव होय. आणि तोच साक्षी बाह्य जगतात, मनाचे समतोलत्व, समतोल वृत्तीचा मनुष्य ह्या रूपामधून स्वतःला व्यक्त करतो. ह्याचा अर्थ त्या मनुष्यास आत्मतत्त्वाची जाणीव असते. त्याच्यावर तो चिंतन करतो. त्याला आत्म्याची अनुभूती झालेली असते हे आपल्याला समजू शकते.

साक्षी अवस्था, साक्षी अनुभूती ही ध्यानाची परिणती आहे. ह्या अवस्थेमध्ये कोणत्याही इच्छा वा मागण्या नसतात. भविष्याची पुसटशी कल्पनाही तेथे नसते. भविष्याशी संबंधित विचारही नसतात. का? साक्षी अवस्थेत तुम्हाला फक्त वर्तमानाची जाणीव असते. त्या अवस्थेत जीवन येथेच आणि याक्षणी आहे. भविष्यात नंतर आणि तेथे नाही ही जाणीव असते. तीच साक्षी अनुभवाची परिणती आहे. मी अगोदर म्हटल्याप्रमाणे हे तेव्हाच शक्य आहे जेव्हा आपण निर्विचारी अवस्थेत पोहोचतो. त्या निर्विचारी अवस्थेत काय होते? प्रकाश खाली येऊन तुम्हाला व्यापून टाकतो तो प्रकाश म्हणजेच ज्ञान. एक साधं उदाहरण घेऊ. ह्या खोलीत अंधार आहे. जेव्हा तुम्ही खिडकी उघडता तेव्हा काय होतं? खोलीमध्ये प्रकाश येतो आणि त्या प्रकाशात मी सर्व खुर्च्या. इतर सर्व फर्निचर, पुस्तके पाहू शकतो. ह्या खोलीमध्ये जे

जे काही आहे ते पाहण्यास मला प्रकाश सहाय्यभूत होतो. त्याचप्रमाणे ज्ञानाच्या प्रकाशामध्ये तुम्ही भोवतालचे सर्व काही पाहू शकता. असे ते आहे! ती एक घटना आहे, ती एक गोष्ट आहे, ती पूर्णतः दिव्य आहे. ती उन्मनी अवस्था आहे.

दुसरं उदाहरण, समुद्राकडे निरखून पाहा. जेव्हा समुद्र अशांत असतो, खवळलेला असतो. समुद्रामध्ये मोठमोठ्या लाटा उसळत असतात तेव्हा काही झालं तरी तुम्हाला समुद्रामध्ये चंद्राचे वा सूर्याचे प्रतिबिंब दिसत नाही. कारण समुद्र प्रक्षुब्ध असतो. लाटा उसळत असतात, वादळ वाऱ्याचा जोर असतो, अशा परिस्थितीत तुम्ही प्रतिबिंब कसं पाहू शकणार? शक्यच नाही... आपले मनही त्या समुद्रासारखं प्रक्षुब्ध असतं, अशांत असतं. इच्छांनी, मागण्यांनी भरलेलं असतं म्हणून आपण चंद्र वा सूर्याचं प्रतिबिंब पाहू शकत नाही. म्हणून आपल्या मनात कोणत्याही प्रकारचे प्राधान्य वा पसंती नसावी की गोष्टी अशा तऱ्हेने घडाव्यात वा अशा तऱ्हेने घडू नयेत.

तुमच्या भावना वा प्राधान्य कशा प्रकारचे असावे? नाही, नाही ह्या सर्वास मन कारणीभूत आहे. जेव्हा ते अनासक्त होते तेव्हा अशा गोष्टींचे अस्तित्वच उरत नाही. तुमच्या इच्छा-आकांक्षा आणि मागण्यांच्या उसळत्या लाटांविरहीत तुमचा मनरूपी समुद्र शांत असावा. त्यासाठी आपण सतर्क, जागृत असणे जरूरीचे आहे... तुम्ही कधी जागृत होणार, कधी जागे होणार? तुम्ही कधी सतर्क होणार? एकदा का तुम्ही मनाला निरोप दिलात की तुम्ही सदैव सतर्क राहाल आणि त्या अवस्थेत तुमच्या असं लक्षात येईल की तुमच्यामध्ये स्वर्गीय आनंदाच्या लहरी प्रवाहित होत आहेत... तुम्ही त्या दिव्य अमृतधारांनी चिंब भिजून गेला आहात, असे भगवान सांगतात...

एकदा का तुम्ही मनाला आवर घातलात की स्वाभाविकपणे तुम्ही शांतीच्या मार्गावर वाटचाल करू लागाल. तुम्हाला ते ज्ञात होईल.

एकदा का तुम्ही शांतीची अवस्था प्राप्त केलीत की तुम्हाला समतेची अनुभूती होईल!

शुद्ध आणि स्थिर मनाचा मार्ग तुम्हाला सत्यं शिवम् आणि सुन्दरम् कडे घेऊन जातो.

मनाचे समतोलत्व आणि मनाची समता ही तुमची सर्वांची खरी शक्ती आहे.

मनाची समतोल अवस्था व मनाची समता ही सर्वात महत्त्वाची आहे.

भगवान घोषित करतात, जे मी तुम्हाला आता सांगतोय ते शब्द कधीही विसरू नका.

मित्रांनो, वास्तविक मनाला आवर घालून, साक्षी अवस्थेची अनुभूती घेऊन आणि त्याचबरोबर आपल्या इच्छा आकांक्षांचा मागण्याचा त्याग करून ध्यानाच्या प्रक्रियेत आपण जे अनुभवतो तो असतो दिव्यानंद.

आपल्याला हे ज्ञात असायला हवं की हा दिव्यानंद परमोच्च आहे. आनंदाची परिसीमा आहे. आनंदाची अंतिम अवस्था आहे. आपल्या ध्यानाची अंतिम परिणती आहे. सत् चित् आनंद शब्दाची फोड, सत् म्हणजे सत्य, चित् म्हणजे जाणीव, आनंद म्हणजे दिव्यानंद असं स्पष्टपणे सांगितले आहे. म्हणून सत्, सत्याच्या वरची पायरी म्हणजे चित्. चित् म्हणजे जाणीव. चित्च्या वरची पायरी म्हणजे आनंद, परमानंदी अवस्था ते आपण जाणले पाहिजे. दुसऱ्या शब्दांत सांगायचे तर परमानंद ही सत्याची व्याख्या आहे. ह्या आध्यात्मिक सोपानाच्या (शिडीच्या) तीन पायऱ्या आहेत. साधं उदाहरण आहे, मी रेल्वेने प्रवास करत असताना माझे स्टेशन जवळ आल्याचं मला कसं कळेल? जेव्हा मला लोकांमध्ये हालचाल सुरू झालेली दिसेल, लोक जमा होऊ लागतील तेव्हा स्टेशन जवळ आल्याचं माझ्या लक्षात येईल. जेव्हा मला सिग्नल दिसेल तेव्हा मी स्टेशनच्या जवळ आल्याचे समजेल. गाडी प्लॅटफॉर्मवर आली की स्टेशन आले.

त्याचप्रमाणे, जसं तुम्हाला स्टेशन जवळ आल्याचं जाणवतं तशीच तुम्हाला आनंदाची, परमानंदाचीही जाणीव होईल. ते खरोखर विलक्षण आहे! कारण सत्याच्या जवळ गेल्यानंतर दिव्यानंदाचे झरे वाहू लागतात. हो! हे शक्य आहे आणि ही परमानंदाची अवस्था. वा तो आनंद आपल्या मनाला शांत राहाण्यास साहाय्यभूत होतो आणि आपण मनाचा समतोल व समता राखण्यासाठी आपल्या मनाला साहाय्य करतो. त्यामुळे आपल्यामधील संयमी वृत्ती वाढते आणि आपल्याला आनंदाचा लाभ होतो आणि त्यानंतर अत्यानंद. आपल्या सर्वाना अत्यानंद व्यापून टाकतो. त्या परमानंदी अवस्थेत आपण आनंदाने गिरक्या घेतो, नृत्य करतो. मित्रांनो, वास्तविक ह्या जगामध्ये आनंदी राहाण्यासाठी हजारो कारणं आहेत. जरी आपल्याकडे आनंदाची कारणं असली तरी आपण आनंदी दिसत नाही. जरा चेहरे निरखून पाहा. दुःखी, उदास आणि एरंडेल तेल प्यायल्यासारखे चेहरे. असं बाबा म्हणतात. चेहरे गंभीर उदासीन असावेत असं गृहीतच धरले जाते. जर एखाद्या व्यक्तीच्या चेहऱ्यावर हास्य विलसत असेल तर आपल्याला वाटतं की ती व्यक्ती वेडीबिडी आहे का काय? त्याने असं का हसावं? त्याने चेहरा हसतमुख का ठेवावा? त्याच्या चेहऱ्यावर तो दुःखी, दयनीय आणि उदासीन भाव का ठेवत नाही? अर्थातच आपण गोष्टी गृहीत धरतो... गंभीर असणे ही गोष्ट नेहमीची आहे. नाही, नाही ते चुकीचं आहे! गंभीरपण म्हणजे आजारपण. चला आपण सगळे आनंदी राहूया. आनंदात न्हाऊन निघूया. हे आपण जाणून घेतलेच पाहिजे. म्हणून स्वामी म्हणतात, “ज्या ओळीत एरंडेल तेल प्यायल्यासारखे चेहरे दिसतील. तिथून मी कधीही जाणार नाही.” आपण एका अर्थाने आनंदावर बहिष्कार टाकला आहे. नाही! त्रिवार नाही! चला आपण आनंदी राहूया कारण आपण आनंदस्वरूप आहोत. आपण कोणत्याही क्षणी निराशावादी होता कामा नये. चला आपण आनंदी राहू. कोणत्याही कारणाशिवाय आनंदी, प्रफुल्लित राहूया. कारण आपण मूर्तिमंत आनंद आहोत. आपण आनंदस्वरूप आहोत आणि हा आपला हक्क आहे. हे जाणून घ्या! हो आपला जन्मसिद्ध हक्क आहे. म्हणून आनंदी राहाण्यासाठी कोणत्याही कारणाची गरज नाही. चला आपण आनंदी राहू या. इतरांप्रती मनामध्ये हिंसक भाव व आक्रमक वृत्ती न ठेवता, तो आनंद आपला खरा स्वभाव आपला जन्मसिद्ध हक्क बनू दे. इतरांना माझ्या आनंदी अवस्थेशी, प्रफुल्लित अवस्थेशी काहीही कर्तव्य नाही. हे उघड सत्य आहे, शाश्वत सत्य आहे, मित्रांनो, आज सकाळी हे मी तुम्हाला सांगू इच्छित होतो. त्यासाठी तुम्ही तुमचा वेळ दिल्याबद्दल आभारी आहे.

साईराम !

